

Amsterdam
Economic
Board

metropool
regioamsterdam

‘Kiezen voor wat nodig is voor de Metropool van Morgen: Anders kijken, anders doen’

datum
11 juli 2023

Wat is nodig?

De Metropool Amsterdam is een aantrekkelijke regio, die veel mensen en bedrijven trekt uit binnen- en buitenland. We kunnen natuurlijk tegen elkaar zeggen dat er veel goed gaat. Dat is ook waar. Toch gaat het nog niet goed genoeg, zeker niet voor iedereen. Bovendien vragen de grote transitie's die nodig zijn om grotere stappen.

We moeten in onze regio in actie komen om de dingen te doen en de keuzes te maken waar onze inwoners om vragen. We zien mogelijkheden om het soms nog wat abstracte begrip van brede welvaart concreet in te vullen. Zodat we daadwerkelijk een regio voor iedereen zijn, waar het goed wonen en werken is. Waar natuurlijk aandacht is voor ons verdienvermogen, maar juist ook voor de menselijke maat, voor duurzaamheid, voor gelijke kansen en verbinding.

We staan economisch sterk, we verdienen hier meer dan 20 % van het BBP en kennen een grote diversiteit aan economische activiteiten: van het mkb tot grote multinationals. Dat zien we ook terug in de Economische Verkenningen MRA, die net als deze oproep op 11 juli 2023 zijn gepresenteerd.

Tegenover de sterke economische positie staat dat in de MRA “de grenzen van duurzame ontwikkeling worden overschreden. De Metropoolregio Amsterdam (MRA) staat daarmee – als belangrijk onderdeel van zowel Nederland als Europa – voor een aantal grote transitie's op het gebied van klimaat, energie, ruimtegebruik en kansengelijkheid.”

Grote uitdagingen, die we allemaal al kennen. We voelen de urgentie. De regio staat onder grote druk. We zien bijvoorbeeld een tekort aan personeel, aan schone lucht en aan ruimte. Leefbaarheid en welzijn zijn onvoldoende rechtvaardig verdeeld. En dan zijn we nog niet eens compleet in wat tegenwoordig allemaal een crisis wordt

genoemd. Een woord dat zwaarmoedig stemt en vraagt om nieuwe invulling. Blijven doorgaan op de huidige koers is geen optie. Om verder te komen, moet de koers worden verlegd.

Als we eerlijk zijn, weten we wat nodig is. We doen echter nog niet wat nodig is. We zijn als land niet in staat sturend te zijn in de huidige problematiek. We lopen vast in de keuze voor richting en aanpak. We weten ook: niets doen is geen optie, we kunnen niet voortmodderen en ons ingraven in ons eigen gelijk. Als regio omarmen we de noodzakelijke transitie en hebben we de creativiteit en praktische instelling om aan oplossingen te gaan werken. Om daarmee onze regio klaar te maken voor de toekomst.

Gebrek aan geld moeten we niet als vluchtheuvel gebruiken. Er zijn middelen, zowel op rijksniveau als onze eigen regionale investeringskracht van bedrijven, kennisinstellingen en overheden. De vraag is hoe deze in te zetten. Het gaat nu om politieke durf, moed van bedrijven en instellingen, buiten de vertrouwde kaders denken, inhoudelijk gesprek en constructieve discussie. Zodat we in onze regio

gezamenlijk de keuzes gaan maken die nodig zijn. Samen met de rijksoverheid en Europa.

In plaats van praten over crises gaan we werken aan daadwerkelijke oplossingen. Dat is hard nodig, we mogen elkaar niet langer gijzelen in de opsomming van problemen en het onvermogen deze op te lossen.

Hoe gaan we het aanpakken?

Er is een omslag nodig. Het devies: Anders kijken, anders doen.

Anders kijken:

We moeten beter ons best doen om de schotten tussen overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties af te breken. We denken te veel vanuit eilanden en sectoren. Vanuit óf bouwen en wonen óf bereikbaarheid en mobiliteit óf economie en arbeidsmarkt. De oplossing voor het probleem op het ene eiland creëert zo een probleem op een ander eiland. Dus moeten we bereid zijn over de sectoren heen te kijken naar de grote uitdagingen waar we voor staan. En ook veel beter kijken naar de consequenties van ons handelen voor onze inwoners en voor volgende generaties. Bijvoorbeeld door bij subsidies voor verduurzaming (zonnepanelen, elektrische auto's) scherp te kijken wie daarvan profiteert.

Met het slechten van de schotten willen we vooral een betere balans vinden tussen groei en leefbaarheid: het gaat ons dus niet alleen om verdienvermogen en inkomen, maar juist om het realiseren van betaalbare huizen, schonere lucht, toegankelijk onderwijs, meer groen en schone en veilige buurten waar iedereen zijn talenten maximaal kan benutten. De dingen waar onze inwoners en bedrijven om vragen.

Anders kijken betekent niet alleen meer geïntegreerd kijken, maar ook de bereidheid om 'om te denken'. Vanuit meerdere invalshoeken naar problemen en mogelijke oplossingen kijken, met betrokkenheid van mensen en organisaties met een andere dan onze gebruikelijke benadering. Zo kijken we voor woningbouw veel te veel naar aantallen, en te weinig naar kwaliteit en naar de bestaande voorraad. Minder strikte regels voor kamerverhuur zou het bijvoorbeeld voor veel meer ouderen met ruimte in hun huis mogelijk maken kamers aan te bieden.

Anders doen:

Anders doen betekent: op een andere manier aan de slag gaan. Te beginnen met de vraag wie er aan tafel zitten, of alle belanghebbende voldoende vertegenwoordigd zijn en wat de gevolgen van ons handelen zijn voor de brede welvaart. Werken we aan het oplossen van problemen voor onze inwoners en bedrijven? Of is ieder voor zich te veel met de eigen positie bezig?

Maatschappelijke initiatieven moeten meer vertrouwen en ondersteuning krijgen van zowel overheden als bedrijven. Nieuwe coalities, die meer van onderop komen, willen we in onze regio de ruimte geven. Met bedrijven en de overheid vaker in een faciliterende rol. Het gaat over grote opgaven, en daar komen logischerwijs grote belangen bij kijken. Alleen door die, vaak ook schurende, belangen te durven benoemen, kan een weg naar oplossingen worden gevonden. We moeten die ongemakkelijke gesprekken juist actief voeren in plaats van uit de weg gaan. We

kunnen het niet alleen, ieder voor zich doen. We hebben iedereen nodig om onze nieuwe toekomst vorm te geven. Het is nu vaak zo dat de naam van Tata, Schiphol of Shell maar hoeft te vallen en het gesprek wordt niet meer open gevoerd. Terwijl we óók die bedrijven nodig hebben om te werken aan verduurzaming. En ja, dat moet sneller en met meer investeringen (ook van deze bedrijven zelf).

Als het ons lukt om het goede gesprek aan te gaan, geven we onszelf de kans tot nieuwe oplossingen te komen, die meer impact hebben voor de grote maatschappelijke vraagstukken. We dragen zo ook bij aan meer onderling vertrouwen tussen overheid en inwoners, tussen bedrijven en inwoners en tussen overheid en bedrijven. Voor overheden geldt dat zij vertrouwen kunnen winnen als ze vertrouwen geven waar die ruimte gewenst is. En juist op te treden waar een sturende overheid gevraagd wordt. Dit leidt tot groter draagvlak voor te nemen besluiten.

Wat gaat er concreet gebeuren?

Groots denken, klein beginnen. Niet gelijk een alomvattend plan, waar we het bij de start nooit over eens worden (of waarin we vooraf al compromis op compromis stapelen). De opgaven kleiner en overzichtelijker maken, zodat we sneller en met meer positieve energie op gang komen. Die werkwijze willen we inzetten. Anders kijken én anders doen. Met brede welvaart als focus.

Op de korte termijn zien we vrijwel geen ruimte meer om bedrijven te vestigen of uit te breiden, woningen te bouwen of infrastructuur aan te leggen. Met name door de beperkingen vanuit stikstof, netcongestie, beschikbaarheid van drinkwater en de krappe arbeidsmarkt. Dit geeft een acute druk om innovatieve oplossingen voor de

korte termijn te vinden: bijvoorbeeld het gezamenlijk managen van piekcapaciteit, bouwen zonder uitstoot en gedragsverandering in hoe we ons verplaatsen.

Die innovaties voor de korte termijn ontslaan ons natuurlijk niet van de plicht om voor de langere termijn de noodzakelijke grote, fundamentele keuzes te maken. We laten ons nu door de grootsheid te veel verlammen. We moeten kleiner beginnen, zodat oplossingen in beeld komen.

Inspirerende voorbeelden

Onderstaand een aantal andere inspirerende voorbeelden, die de bedoelingen van deze oproep voelbaar maken. Eclectisch en niet limitatief natuurlijk.

Neem het maatschappelijke plan voor 'De Groene Stelling'. Een "initiatief om vanuit boeren, bedrijfsleven, bewoners en maatschappelijke partijen te werken aan een mooi, groen, toegankelijk, toekomstbestendig en productief landschap in de Metropool Amsterdam. (...) In het groene landschap worden beklemmende water-, natuur-, milieu- en klimaatopgaven opgelost". Een aanpak die 'alle boxjes tikt': én duurzaam, én sociaal én ecologisch én economisch. In deze tijden van klimaat, stikstof, natuur en toekomst voor het boerenbedrijf een prachtig voorbeeld van hoe het wel kan. Hoe het landelijk gebied perspectief kan worden geboden, vanuit een positieve benadering. De overheid speelt hier alleen een faciliterende en ondersteunende rol. Zo bieden we dit initiatief de kans om groter te groeien.

Onze regio heeft de ambitie om in het Noordzeekanaalgebied de groenste industriezone van de wereld te realiseren. De transitie naar waterstof en duurzame energie zal veel technisch personeel en ruimte vragen, maar ook een positief effect hebben op ons klimaat en onze leefomgeving (sterke afname CO2 en stikstof én sterke verbetering van de luchtkwaliteit). Zo gaan economische ontwikkeling en verbetering van de leefbaarheid hand in hand. Brede welvaart in de praktijk! Techport is in het Noordzeekanaalgebied een goed voorbeeld van het opleiden van technisch personeel en het stimuleren van innovatie. Techport is een breed netwerk in de maak- en onderhoudsindustrie van bijna 100 scholen, bedrijven en overheden. Coalities als deze hebben we nodig om onze ambitie voor de groenste industriezone waar te maken.

De arbeidsmarkt knelt aan alle kanten. Een mooi voorbeeld om hier doorbraken te realiseren is echNoord. Dit initiatief in Amsterdam-Noord ziet jonge mensen als de motor van onze samenleving en het fundament van de energietransitie. Omar, zelf een servicemonteur, heeft samen met anderen een ontwikkelprogramma opgezet waarin jongeren worden gekoppeld aan bedrijven. Een kleinschalige aanpak die met behulp van rolmodellen aan de jongeren laat zien dat ze een belangrijke bijdrage aan de energietransitie kunnen leveren en er ook nog goed geld mee kunnen verdienen. Enzo zien we dat de energietransitie meer is dan de grootschalige ideeën voor een waterstofeconomie. Lelytalent in Lelystad, is ook een goed voorbeeld van begeleiding van jongeren in praktische beroepen.

ANDERS DOEN

In Haarlemmermeer is een creatieve oplossing gevonden voor de congestie op het elektriciteitsnet. Het lijkt zo eenvoudig: op Schiphol Trade Park heeft de eigenaar van het terrein (SADC) er samen met de bedrijven en de netwerkbeheerder voor gezorgd dat partijen hun energiecapaciteit samen uitwisselen. Deze zogenoemde 'Energy Hub' is inmiddels al een jaar succesvol. Zo'n Energy Hub is veel meer dan alleen een oplossing voor netcongestie. De grote meerwaarde zit in de bijdrage aan de energietransitie: het maakt bedrijventerreinen toekomstbestendig. Voor woonwijken ook essentieel. Zoals buurtschap Crailo in het Gooi, met het eerste zelfvoorzienende energy-grid van Nederland.

Ook andere vormen van samenwerking in energietoeragecoöperaties, gericht op onze inwoners, verdienen ondersteuning. Een mooi voorbeeld is de coalitie COOP Centraal waar banken, een netbeheerder, een verzekeraar, overheden, kennisinstellingen en energietoeragecoöperaties samenwerken om meer inwoners in de regio toegang te geven tot betaalbare en duurzame stroom. In deze tijden van energiearmoede een belangrijke ontwikkeling.

Binnen SCALA, een samenwerking tussen Schiphol Airport, Lelystad Airport, MBO College Airport en overheden wordt gewerkt aan verduurzaming in de luchtvaart door nu al personeel op te leiden om elektrische vliegtuigen te onderhouden en te repareren. Zo bereiden we ons voor op nieuwe ontwikkelingen.

We leren ook van andere regio's. Zo zien we in de Brainport Eindhoven dat ASML met andere bedrijven en de overheden een woonfonds aan het opzetten is om de druk op de woningmarkt te verlichten, vooral voor betaalbare woningen. De uitwerking loopt nog, maar lijkt nu al een mooi voorbeeld voor het bedrijfsleven in onze regio. Wie pakt de handschoenen op? We hopen dat we hier ook institutionele beleggers bij kunnen aansluiten.

Natuurlijk geven deze voorbeelden alleen een fragmentarisch zicht op wat er nodig is. Het helpt de klem waarin we zitten inzichtelijk en daarmee oplosbaar te maken. Duidelijk is natuurlijk wel: anders kijken en anders doen is niet eenvoudig, maar vergt van alle betrokken partijen een flinke omslag.

We doen met dit vlugschrift een oproep aan onszelf, aan eenieder die zich op welke manier dan ook verbonden voelt met onze regio. We mogen niet meer talmen en ons vast laten zetten. Er moeten keuzes worden gemaakt, ook pijnlijke keuzes. Om die keuzes te kunnen maken, moeten we beter met elkaar samenwerken. Daarvoor moeten ook de betrokken organisaties in onze regio zich verder ontwikkelen. Amsterdam Economic Board en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) zien beide ook deze eigen verantwoordelijkheid.

Deze oproep om anders te kijken en anders te doen, kan niet eenmalig zijn. Het dient als vlieg-wiel voor versterkte samenwerking in de Metropool Amsterdam. Een oproep om de enorm complexe maatschappelijke opgaven waar we voor staan niet te groot en overweldigend te laten zijn,

maar kleiner en daarmee behapbaar te maken. Zodat we samen perspectief zien en voelen, de weg naar oplossingen vinden. Door in beweging te komen, de berg voor ons te gaan beklimmen, de weg vooruit te kiezen. We doen dat samen: in een breed Metropool-verbond met alle partijen die bij deze State of the Region aanwezig zijn. In de hoop dat iedereen deze oproep zal omarmen.

Deze oproep is opgesteld door Amsterdam Economic Board en de Metropoolregio Amsterdam. We hebben inspiratie opgedaan en input gekregen van een breed samengestelde groep van creatieve denkers, bestuurders, betrokken burgers, ondernemers en wetenschappers vanuit verschillende disciplines en achtergronden. Amsterdam Economic Board gaat dezedenklijn vertalen in haar koersdocument, voor de Metropoolregio Amsterdam vormt deze oproep input voor de nieuwe MRA Agenda. Amsterdam Economic Board zet na de zomer van 2023 werkateliers op om Anders kijken en anders doen in de praktijk te brengen.

